

«Jeg synes det er helt
all right med miljø,
men man skal ikke
overdrive.»

FRPS SV. JENSEN TIL
DAGENS NÆRINGSLIV.

Klimakonferansen i Buenos Aires:

Hva er et tre?

Klimaforhandlingene bringer frem de underligste botaniske diskusjoner. Det er liten enighet om hva «et tre» er. «En skog» er enda mer uklart; her finnes det 94 definisjoner. Bak flisespikkingen ligger store økonomiske interesser.

• side 3

Klimabørsen kommer

Salg av utslippstillatelser kan bli stor butikk i fremtiden. Tidligere landbruksminister Johan C. Løken kan bli en av meglerne.

• side 4

Ny grønn tysker

Som vanlig forsøker atomindustrien å trekke veksler på klimaforhandlingene. Tysklands nye miljøvernminister kan bli et problem for denne lobbyen.

• side 7

Golfstrømmen kan bråstoppe

Flere forskere tror at klimaendringene ikke kommer over tid. De vil istedet dukke opp som brå forandringer. Drivhuseffekten forbindes gjerne med at det blir varmere. For Norges vedkommende er ikke dette så sikkert. Dersom Golfstrømmen ikke går som den skal, blir Norge et meget kaldt land å leve i.

• side 9

USA bestemmer

Oljeselskapet ESSO styrer amerikansk klimapolitikk, hevder miljøaksjonistene fra Friends of the Earth på klimakonferansen i Buenos Aires. Hvis Kyotoprotokollen noen gang skal settes ut i livet, trengs det et skifte i amerikansk politikk. (Foto: NTB/AP)

Etter at orkanen Mitch gjorde rent bord noen hundre mil nord for Buenos Aires, skrev amerikanerne under klimaavtalen. Men avtalen er ikke verdt noe før den er godkjent i Kongressen. Flertallet i dagens Kongress

er mot Kyotoavtalen. Dermed er verdens klimapolitikk avhengig av valget i USA i år 2000. I mellomtiden opptre USA som klimaforhandlingens bølge. N&M Bulletin fulgte forhandlingene i Argentinas hovedstad. • side 3

Bortskjemte drittunger

Unger er grådige og egosentriske forbruksmonstre, og lever i en verden der ting kun har symbolverdi.

Med minimale anstrengelser får barna sine uselvstendige og skyldfikserte foreldre til å kjøpe hva som helst, og kaste det etterpå. Kort sagt: 90-tallets barn er bortskjemte drittunger.

Sier hvem? Verdikommisjonen? Neida: Sier foredragsholderne på sist ukas utskjelt konferanse om barn og reklame.

• side 12

Atommilliarder borte Rulett er dyrt fordi spillerne alltid taper. Russisk rulett er i tillegg farlig. Atomsikkerhetsekspertene i Russland tjener grovt med penger, mens arbeidere ved atomkraftverkene selger unna vestlig sikkerhetsutstyr fordi de ikke får lønn. Siden 1990 har EU brukt over fem milliarder kroner, og fått lite igjen.

• side 11

Natur & miljø Bulletin

utgitt av Norges Naturvernforbund

Redaktør:

Tom Erik Økland

Redaksjon: Jens Petter Toldnæs,
Kristian Jahre

Adresse: Postboks 6891

St Olavs plass, 0130 Oslo.

Tlf: 22 99 33 00.

Faks: 22 99 33 10.

Direkte: 22 99 33 + 71 (Toldnæs),

74 (Økland), 22 (Jahre)

E-post: redn@online.no

Abonnement:

199/år (privatpersoner),

500/år (bedrifter)

Annonser: Tlf: 22 71 92 20.

Faks: 22 71 92 38.

Trykking: Gan Grafisk. Trykket

på 100% resirkulert papir.

Norges Naturvernforbund:

Samme postadresse som N&M

Bulletin. Web:

http://www.ngo.grida.no/naturvern

E-post: naturvern@naturvern.no

Neste utgave: 4.12.1998.

norsk fagpresse®

Planleggingsdager i Buenos Aires

I fjorten dagers tid har forhandlingsparter fra hele verden vært samlet i Buenos Aires. Ikke til klimakonferanse, men til planleggingsdager. Du husker vel ordet? I løpet av skoleåret tok lærerne seg alltid en planleggingsdag eller to. Elevene fikk fri, og var fornøyd med det. Lærerne snakket om mye rart. Ofte handlet det om timeplaner.

Så også i Buenos Aires. Hele lærerværelset brukte 14 dager på å lage en svært enkel timeplan for faget «verdens klimapolitik». Et resultat den fossile delen av næringslivet nok er fornøyd med. Utrolig nok sitter de igjen med over 700 fridager de kommende to årene. Det er ikke mange planleggingsdager som gir et slikt resultat.

For det gikk som mange fryktet: Klimakonferansen i Buenos Aires ble et hvileskjær. To ukers forhandlinger førte ikke til annet enn en tidsplan. En tidsplan som legger opp til en fullstendig klimaavtale først i år 2000. Planen kalles en «handlingsplan», men inneholder nok mer plan enn handling.

Det gode gamle ordtak «drep en idé, sett ned en komité» lever fremdeles. Det var kanskje for optimistisk å tro at Kyotokonferansens vedtak om reduksjon i klimagassutslipp skulle bli en realitet uten at noen stakk kjepper i hjulene. Blant diss kan man trekke fram stormakten USA, som ikke har vist noen strålende vilje til kutt i klimautslippene. Og lilleputtstaten Norge, som har vernet sterkere om nasjonens interesser enn kommende generasjoners klode.

Spenningen rundt konferansen i Buenos Aires var i stor grad knyttet til kvotehandelen. Nasjoners og næringslivets mulighet til å handle seg fri fra klimatiltak på egen jord. Det ville vært for mye å forlange en ferdigsnekra kvotebørs som resultat fra Buenos Aires-konferansen. Men det kunne vært hyggelig å se skelettet av et regelverk, noen små hint om hvordan problemet kan løses i framtida. Ikke minst fordi det ville gitt signaler til nasjoner og bedrifter om å brette opp ermene, og begynne på jobben med å kutte klimautslipp.

Det skjedde ikke, og dermed er det duket for nye runder i klimaføljetongen. Det er bare å krysse fingrene for de to følgende konferansene. Forhåpentligvis vil de gi konkrete resultater. Da kan man komme i gang med den egentlige debatten: Klimakrav tøffere enn de som kom ut av Kyoto-konferansen. ■

Timeplan fra Argentina

BUENOS AIRES: Det kom få klare meldinger fra møtet som skulle følge opp Kyoto-konferansen. Resultatet av to ukers klimaforhandlinger ble en timeplan for videre forhandlinger.

N&M Bulletin

ANDREAS TJERNSHAUGEN

Desember 2000 er fristen verdens miljøvernministre har gitt seg selv for å bli enige om hvordan Kyotoprotokollen skal settes ut i livet. Tidsfristen er det viktigste resultatet fra den fjerde partskonferansen til klimakonvensjonen i Buenos Aires 2.-13. november. Mens politikerne sier seg fornøyd, er miljøorganisasjonene nedslått over mangelen på endelige avgjørelser.

Handel

Den historiske klimaavtalen som ble vedtatt i den japanske byen Kyoto i fjor var uklar på flere sentrale punkter. De som hadde håpet på avklaring fra årets møte ble skuffet. Etter en natt med intense forhandlinger på overtid, klarte landene å vedta «Handlingsplanen fra Buenos Aires». Den inneholder en tidsplan for de videre forhandlingene - men få nye avgjørelser om å beskytte jordas klima.

Fra norsk side var størst interesse knyttet til utviklingen av de markedsbaserte «mekanismene». Kyotoprotokollen åpner for at et land kan kjøpe ekstra utslippskvoter fra stater som slipper ut mindre klimagasser enn de har lov til. Dessuten kan finansiering av prosjekter som kutter utslippene i andre land gi rett til høyere utslipp. Retten til å betale andre for å kutte utslippene istedet for å ta hele jobben hjemme, gjør det langt billigere for industriland å oppfylle miljøkravene. I Buenos Aires gikk diskusjonen høyt om reglene for slike mekanismer,

blant annet om et land kan kjøpe ubegrenset med kvoter, og hva slags prosjekter som skal godkjennes. Men det kom ingen avgjørelse. Det blir reprise på denne debatten når frihandlerne møtes igjen om et års tid, enten i Jordans hovedstad Amman, eller i Bonn. Reglene skal etter planen vedtas på den sjette partskonferansen mot slutten av år 2000.

Skjerping utgikk

Handlingsplanen fra Buenos Aires omfatter forhandlinger om kontroll med statenes gjennomføring av Kyotoprotokollen, og eventuelle straffetiltak for de som bryter avtalen. Videre skal det forhandles om økonomisk kompensasjon til land som rammes særlig hardt av klimændringer - og eventuelt til land som rammes økonomisk av klimatiltakene, det vil i praksis si OPEC-landene.

U-landene fikk gjennomslag for en konkretisering av løftene om finansiering av klimatiltak gjennom GEF, et organ opprettet for å betale miljøarbeid i fattige land. Men dyp uenighet mellom u-land og i-land blokkerte det spørsmålet miljøaktivister ser som viktigst: Vurdering av om kravene i Kyoto-protokollen er strenge nok. Under dette punktet på dagsordenen ville utviklingslandene diskutere skjerpede krav til industrilandene, mens i-landene anførte at USA ville sette opp en timelam for når de mer velstående blant u-landene skal få sine utslipp kvoteregulert.

— Dette bekymrer Greenpeace dypt, sa organisasjonens klimasjef Bill Hare etter avslutningen av konferansen. ■

USA kan fortsatt stanse avtalen

BUENOS AIRES: Kyotoprotokollen står og faller med godkjenning i den amerikanske kongressen. Presidentvalget i USA år 2000 kan avgjøre avtalens skjebne.

N&M Bulletin

ANDREAS TJERNSHAUGEN

Meldingen om at USA signerte Kyotoprotokollen hevet stemningen på klimakonferansens nest siste dag. Men veien fram mot en endelig ratifisering (godkjenning) i Kongressen er lang og usikker. Amerikansk deltakelse er i praksis nødvendig for at avtalen skal tre i kraft.

— Langt fram

En av de ledende amerikanske miljølobbyistene, Alden Meyer fra Union of Concerned Scientists, sier til N&M Bulletin at det for øyeblikket er umulig å få protokollen gjennom Kongressen:

— Det vil ikke skje med det første. Vi venter ikke at betingelsene for ratifikasjon vil være på plass før i 2001, sier Meyer.

Mange av medlemmene i Kongressen må byttes ut - eller ombestemme seg. Det avhenger av gjennomslag for amerikanske krav i forhandlingene, vellykkede kampanjer fra miljøbevegelsen og Clinton-administrasjonen, og at klimapolitikk gjøres til et spørsmål velgerne krever svar på fra politikerne.

— Vi så noen tegn til det ved valget i høst, men jeg tror valget i 2000 blir nøkkelen, sier Alden Meyer.

Han håper Al Gore, som etter alt å dømme blir demokratens presidentkandidat, velger å bruke klimapolitikken offensivt i valgkampen.

En gruppe observatører fra den amerikanske kongressen demonstrerte den negative holdningen til klimaforhandlingene der i gården. Lederen for gruppen, republikaneren Jim Sensenbrenner fra Winsconsin, protesterte heftig mot signering av Kyotoprotokollen.

Satser på grønn gulrot

Amerikanske Kyoto-tilhengere vil belønne de bedriftene som begynner å kutte CO2-utslippene nå.

Sentralt i de amerikanske Kyoto-tilhengernes strategi står et lovforslag som både demokratiske og republikanske senatorer står bak. Forslaget lover de

— De nødvendige to tredelene av Senatet vil ikke stemme for denne avtalen, som har fatale mangler. En klimaavtale uten u-landsdeltakelse og troverdig dokumentasjon av at Amerika vil bevare sin økonomiske helse er dødfødt, sier Sensenbrenner.

En mindre gruppe demokratiske representanter støttet signeringen.

Stelle krav

Om Clinton-administrasjonen forsvarer Kyotoprotokollen på hjemmebane, opptrer de på ingen måte som englebarn i klimaforhandlingene. Med verdens største økonomi, og verdens største CO₂-utslipp, er amerikanerne også den strieste forhandlingsparten.

Fri handel

USA står steilt på to krav: U-land

må ta på seg forpliktelser til å kutte sine utslipp. Og det må bli fri handel med utslippstillatelser. Den amerikanske delegasjonslederen mener de som vil begrense kvotehandelen ikke forstår kompromisset fra Kyoto.

— Vår tilslutning til et ambisiøst mål for utslippsreduksjoner forutsatte markedsløsninger for å kutte kostnadene, uttaler delegasjonsleder Stuart Eizenstat.

Bill Clinton har sagt han ikke vil fremme forslag om å ratifisere Kyoto-protokollen uten «meaningful participation from key developing countries» i tillegg til Kyotoprotokollens krav til industrilandene. Kravet kom et stykke nærmere oppfyllelse da det ble klart at Argentina og Kasakstan nå er villige til å ta på seg klima-kvoter, men Eizenstat sa flere land må bli med før amerikanerne er fornøyd. ■

bedriftene som kutter utslippene allerede nå fordeler når utslippskvoter for CO₂ eventuelt skal deles ut. Loven kan bidra til å øke støtten for Kyotoprotokollen i næringslivet. Flere selskaper gjennomfører tiltak for sikkerhets skyld, og ønsker et system som belønner dem. Splittelsen i den hittil massive motstanden i amerikansk industri er allerede synlig. Det multinasjonale olje-

selskapet BP er blant gigantene som har brutt ut av GCC, den mest innbitte fossil-lobbyen. BP har innført et internt system med utslippskvoter. Det største kraftselskapet i USA rykket også ut med støtte til Kyotoprotokollen under møtet i Buenos Aires. Lovforslaget om «early crediting» er ventet å styrke den voksende pro-Kyoto-fløyen i amerikansk næringsliv. ■

Hva er et tre?

BUENOS AIRES: En paragraf om skog og landbruk har vist seg som den største tekniske nøtta i klimaforhandlingene.

N&M Bulletin

ANDREAS TJERNSHAUGEN

Miljøorganisasjonene frykter at skog- og landbruksparagrafen kan føre til hogging av verdifull gammelskog. I Buenos Aires fikk skeptikerne i hovedsak gjennomslag for sitt krav om å vente på en vitenskapelig rapport fra

FNs klimapanel (IPCC) før det skal forhandles videre om skogens og jordsmonnets bidrag til landenes utslippsregnskap. Kyotoprotokollen slår fast at CO₂-gass som tas opp når trær vokser skal trekkes fra, og CO₂ som slippes ut når skog fjernes, skal legges til klimaregnskapet. Tilsynelatende presise formu-

ringer om å bare regne med avskoging, nyplantning og gjenopprettelse av skog utført av mennesker etter første januar 1990 skjuler stor uklarhet.

— Vi må definere «et tre» og «en skog», selv om jeg vet det høres dumt ut. Jeg har kommet over 94 ulike definisjoner av en skog, alle med ulike konsekvenser for Kyotoprotokollen, sier IPCC-sjef Robert Watson.

Andre spørsmål som skaper hodebry er karboninnholdet i jordsmonnet, CO₂-utslipp ved branner og tresykdommer, og i hvilken grad karbonet i utvunnet

trevirke slippes ut eller bevares for eksempel i bygninger. Unge trær tar opp mye CO₂, og skogbruksinteresser har argumentert for at jevnlig hogging vil bidra til å binde mer karbon i trær som vokser.

Miljøbevegelsen advarte i Buenos Aires mot forhastede vedtak om skog.

Regler som oppmuntrer til plantasjedrift kan ødelegge biodiversitet og vannressurser, fortrenge urfolk, og øke erosjonen, hevdet Friends of the Earth, Greenpeace og andre miljøorganisasjoner. ■

Utslippstillatelser til salgs

BUENOS AIRES: For noen er klimakonferansen fremfor alt en handelsmesse. Når Kyotoprotokollen trer i kraft, blir utslippskvoter verdipapirer på linje med aksjer og obligasjoner.

N&M Bulletin
ANDREAS TJERNSHAUGEN

Mange av de ikke-statlige observatørene på i Buenos Aires er på jakt etter andeler i det internasjonale kvotemarkedet. En av dem er tidligere landbruksminister Johan C. Løken, som representerer skogseierens forsikrings-selskap Skogbrann. Selskapet vurderer å opptre som megler

hvis norske skogeiere som binder ekstra mye karbon i sin skog får selge utslippstillatelser, opplyser han.

— Hensikten her er å knytte kontakter og forbindelser. Sånn sett er dette en fascinerende markeds plass, sier Løken til N&M Bulletin.

Kjøpere

Potensielle kvotekjøpere, som

norske Statoil og Naturkraft AS, er også på plass. Dessuten deltar private meglerfirmaer og internasjonale organer som Verdensbanken og FNs handelsorganisasjon UNCTAD for å tilby seg som formidlere i kvotemarkedet.

Det er tre ordninger som skal gjøre det billigere for stater og bedrifter i industrilandene å kutte utslippene: Kvotehandling mellom i-land, prosjektbasert samarbeid mellom i-land (felles gjennomføring) og prosjektsamarbeid mellom i-land og u-land. (Den grønne utviklingsmekanismen - CDM). Et felles marked for CO₂-kvoter vil etter alt å dømme oppstå, slik at utslippstillatelser man har fått ved å betale prosjekter kan selges videre. Statene

står ansvarlige for balansen i sitt totale utslippsregnskap, men kan la private bedrifter kjøpe og selge utslippstillatelser på det internasjonale markedet. Det er ventet at mange land vil opprette nasjonale kvoteordninger etter mønster fra USA, som bruker omsettelige kvoter til å regulere utslipp av svovel, NOx og VOC.

Handelen er i gang

De første handlene er allerede gjort. Det kanadiske oljeselskapet Suncore Energy Inc. kjøpte i mars CO₂-kvoter fra et amerikansk el-verk som satser på fornybar energi. Kvotene kan oppstå, slik at utslippstillatelser man har fått ved å betale prosjekter kan selges videre. Statene

Boris og Bill

Boris Jeltsin solgte falske klimakvoter til Bill Clinton for en neve dollar utenfor møtelokalet i Buenos Aires. Bak politikermaskene fantes aktivister fra miljøorganisasjonen WWF, som protesterte mot at Russland får selge store overskuddskvoter. Landets utslipp har falt kraftig etter 1990.

Khasakstan vil være i-land

Den tidligere sovjetrepublikken Khasakstan ønsker heretter å regnes som i-land i klimahandlingene. På klimakonferansen i Buenos Aires ba landet om å bli overført til Klimakonvensjonens Anneks I, og få til delt en kvote for utslipp av klimagasser. Erklæringen kom samme dag som Argentinas president annonserte at landet som første u-land vil godta kvoter for sine klima-utslipp. Amerikanerne er begeistret over utviklingen, mens EU er bekymret. Vi må unngå at landene får billige utslippskvoter å selge, sier EU-talsmann Peter Jørgensen.

Milliarder til u-land

BUENOS AIRES: Den såkalte grønne utviklingsmekanismen kan bli god butikk for endel utviklingsland - og for bedrifter med store utslipp.

N&M Bulletin
ANDREAS TJERNSHAUGEN

Den grønne utviklingsmekanismen, forkortet CDM på engelsk, innebærer at investeringer i klimaprojekter i u-land gir bedrifter eller stater ekstra klimakvoter. Prosjektene skal både bidra til utslippskutt, og til mottakerlandets utvikling. En andel av inntektene skal gå til et internasjonalt fond for klimabeskyttelse.

Anslagene for overføringer til u-land gjennom CDM spenner fra 1 til 26 milliarder dollar årlig, forteller Christiaan Vrolijk ved The Royal Institute of International Affairs i England.

— Hvis jeg skal gjette, vil jeg si rundt ti milliarder dollar. Men det avhenger helt av reglene, sier Vrolijk til N&M Bulletin.

Ti milliarder dollar tilsvarer

20 prosent av all statlig u-hjelp.

Kina

Mange u-land er ivrige etter å få sin del av disse pengene, tross prinsipiell skepsis til at rike land kan kjøpe seg fri. De fattigste landene, spesielt i Afrika, er bekymret for at pengestrømmen som vanlig vil gå til de landene som allerede har en viss utvikling. De krever støtte til å bygge ut institusjoner og ekspertise til å drive prosjekter som kan til trekke seg CDM-investeringer. Enkelte observatører mener mer enn halvparten av CDM-prosjektene kan finne sted i Kina, noe som eventuelt vil gi landet stor mulighet til å påvirke prisen.

Regner på spreng

Økonomene regner nå på spreng for å vurdere hvor mye penger

det vil være i de internasjonale markedene for klimagasskvoter. OECD-landene skal kutte sine utslipp med rundt 1000 millioner tonn karbon, og kvoteprisen i det internasjonale markedet anslås fra 13-42 dollar pr. tonn karbon i forskjellige studier. Christian Vrolijk tror ikke i-landene vil gjennomføre noen stor del av sine forpliktelser i u-land.

— Mye av reduksjonene vil finne sted innenfor hvert enkelt land. I USA finnes det f.eks store muligheter til å spare energi til lave kostnader, sier han.

Dessuten har Russland og enkelte østeuropeiske land store kvoter å selge, og billige prosjekter.

— Store administrasjonskostnader vil begrense størrelsen på CDM, særlig med strenge regler, hevder Vrolijk.

Kalenderen:

2.-3. desember: Landbruksfaglig bistandsforum. Quality Olavsgaard Hotel, Skedsmo. Arr: NORAD og Norges Vel. Tlf: 64 83 20 00.

— Karbonhykleri fra Verdensbanken

BUENOS AIRES: Verdensbanken satser på klima - og fremmer fossile brensler i u-land. Miljøbevegelsen hevder at banken hykler.

N&M Bulletin
ANDREAS TJERNSHAUGEN

Den globale miljøalliansen Friends of the Earth (FoE) beskylder Verdensbanken, Norges partner i en serie klimaprojekter, for grovt hykleri. Banken forsøker å etablere seg som en sentral aktør i det internasjonale klimasamarbeidet, samtidig som den finansierer utvinning og utnyttelse av fossile brensler i stor skala.

I en uformell avstemning som FoE arrangerte blant deltakere på klimakonferansen ble en foreslått oljeledning til 1,35 milliarder dollar gjennom regnskogen mellom Tsjad og Kamerun kåret til Verdensbankens verste prosjekt. Like bak fulgte lån til fire store kullkraftverk i Kina.

Karbonfond

Verdensbanken er i ferd med å manøvrere seg til en sentral plass i internasjonale klimaspørsmål. Et karbonfond som banken har opprettet skal investere i klimatilskott i fattige land. Statoil er blant selskapene som har vist interesse for fondet. Tanken er at innskytterne skal få utslipps-tillatelser tilbake ettersom de

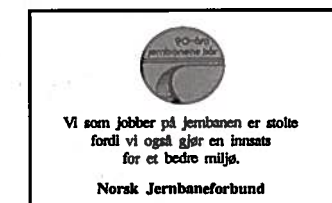
såkalte fleksible mekanismene i Kyotoprotokollen trer i kraft.

Norge er en av Verdensbankens nære samarbeidspartnere i klimaspørsmål, og har skutt inn 18 millioner dollar i et prøveprosjekt med klima-kutt i Øst-Europa og i utviklingsland. Hensikten er å hente erfaringer som kan brukes når industrilandene får gjennomføre sine klimakrav gjennom prosjekter i andre land.

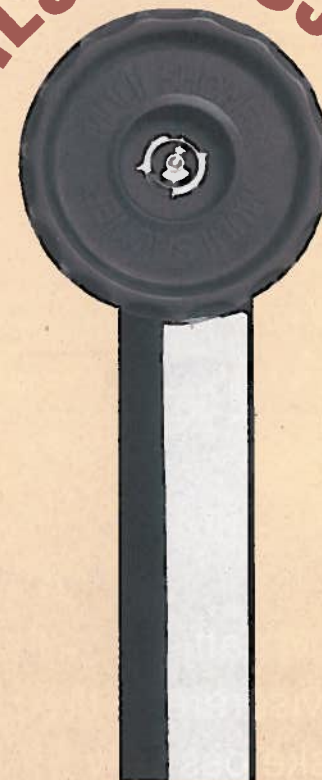
Kryssende interesser

Siden Riokonferansen har Verdensbanken investert 13,6 milliarder dollar i prosjekter for fossile brensler. I fjor brukte banken 25 ganger mer på slike prosjekter enn på fornybar energi og energieffektivitet, hevder FoE.

Miljøaktivistene mener kryssende interesser gjør at Verdensbanken umulig kan ha noen troverdig rolle i klimaspørsmål: Nettopp de forurensende prosjektene banken nå finansierer, kan den om noen år organisere tiltak for å gjøre mer klimavennlige. Da kan Verdensbanken inkassere en del av fortjenesten fra de lukrative utslippstillatelsene som opprydningen gir rett til.

MILJØDUSJEN

BEST I TEST

TESTET HOS NORSK BYGGFORSKNINGSINSTITUTT. FORHOLDENE: VANN OG ENERGIFORBRUK OPP MOT DUSJKOMFORT

- Den trinnløse reguleringen av vannstrålen og massasjedusjen er vi alene om.
- Nå sparer du opptil 50% av vannforbruket uten å merke det.
- Varmt vann nok til hele familien.
- Den optimale løsning for privatbolig, hytter, hoteller m.m.

MULTISHOWER LEVERES SOM HVITT, KROM OG GULLARMATUR.

Kontakt din VVS-forhandler eller
Bjørn's VVS Produkter AS
Telefon 63 95 41 00 – Faks 63 95 41 10

Nå har vi satt
miljørevisorere til
å granske oss selv

Å redegjøre for miljøarbeid er idag like selvsagt som å utarbeide årsberetninger. SAS har nå to år på rad mottatt prisen for beste miljøberetning. Dette er vi naturligvis svært stolte av. Vi ønsker imidlertid å bli enda bedre, og derfor satte vi i år miljørevisorerna til å granske oss selv, både hva angår arbeidet og beretningen.

Ønsker du selv å kontrollere hvordan det gikk, finner du miljøberetningen på vår Internett-adresse www.sas.se. Ønsker du å bestille et eksemplar av miljøberetningen, kan du også skrive til SAS, SE-195 87 Stockholm, ringe +46 8 797 00 00 eller faxe din forespørsel til +46 8 797 15 15.

St meld nr 29 (1997-98)

Norges oppfølging
av Kyotoprotokollen

I Stortingsmelding nr 29 (1997 - 98) Norges oppfølging av Kyotoprotokollen (Kyotomeldingen) legger Regjeringen opp til virkemidler som vil være et første skritt på veien for å oppfylle Kyotoforpliktelsene. Strategien har samtidig et langsiktig perspektiv for tilpasning til strengere utslippsforpliktelser senere.

Meldingen er nå tilgjengelig både elektronisk:
<http://odin.dep.no/md/>
og som trykket utgave.

Dersom du ønsker meldingen tilsendt kan du ta kontakt med vårt lager hos Statens forurensingstilsyn, postboks 8100 Dep., 0032 Oslo.
Telefon: 22 57 34 00, telefaks: 22 67 67 06
<http://www.sft.no/skjema.html>.
Oppgi nr T -1192 ved bestilling.

MILJØVERNDEPARTEMENTET

150 lobbyister og en grønn tysker

BUENOS AIRES: Atomindustrien markedsfører seg som et klimavennlig alternativ. De blir skarpt imøtegått av en, i dobbelt forstand, grønn tysk minister.

N&M Bulletin
ANDREAS TJERNSHAUGEN

Tysklands nye miljøvernminister Jürgen Trittin fra partiet De Grønne brukte sin internasjonale debut til en skarp avvisning av atomindustrien.

- Det er en nødvendig betingelse for klimabeskyttelse å fase ut kjernekraften, fastslo han i sin tale til konferansen.

Trittin satte fortsatt satsing på kjernekraft opp mot vekst i fornybare energikilder, og konkluderte:

- Derfor er jeg ikke tilhenger av at kjernekraft skal spille noen rolle i global klimabeskyttelse.

Sammenslutningen av tyske

el-verk, som var markert til stede på konferansen, rettet skarpt skyts mot energipolitikken til den nye koalisjonsregjeringen mellom sosialdemokratene og De Grønne.

- Realiteten er at vi har en relativt høy andel kjernekraft i Tyskland, som ikke kan erstattes i overskuelig framtid, uttaler kraftverkslederen Gerhard Goll i en erklæring.

- Enhver som vil stenge kjernekraftverk må hente mer energi fra fossile brenslers, og dermed produsere mer CO₂. Det er noe det grønne partiet, som presser på for reduserte CO₂-utslipp, burde notere seg.

Satser på u-land

De fleste observatører er enige om at de 150 atomlobbyistene i Buenos Aires har lite å hente i Vest-Europa og Nord-Amerika. Her er motstanden mot nye atomkraftverk for stor, og bransjen må forsvare seg mot krefter som vil fjerne kjernekraften helt. Derfor retter industrien øynene mot u-landsgruppen. Miljøorganisasjonene protesterer vilt mot

at atomprosjekter skal gi kreditt, altså ekstra utslippstillatelser, til de som finansierer prosjektene, gjennom Den grønne utviklingsmekanismen. Det kan bidra til en ny gullalder for kjernekraften i utviklingsland.

- Å velge mellom fossile brenslers og kjernekraft er som å velge mellom kreft og malaria, sier Kirsty Hamilton fra Greenpeace.

A/S Norske Shell

Skal du kjøpe kontormøbler?

Ønsker du miljøeffektive løsninger med lave livsløpskostnader?

GRIP innkjøpstips for kontormøbler tilbyr:

- Miljø- og innkjøpsfaglige relevante spørsmål
- Ferdig formulerte spørsmål til bruk i forespørsler - også i elektronisk format
- Anbefalt system for evaluering av svar

Tilgjengelig på www.grip.no

"SAVO er særlig tilfreds med at GRIP innkjøpstips for kontormøbler kan standardisere en rekke miljøspørsmål. Spørsmålene er mer faglig riktige og spørsmålene er helt klart mer relevante enn tidligere skjema vi har fått." *Arnulf Eskeland, produksjonssjef, SAVO AS*

"Totalt sett synes jeg veilederen er bra, selv vil jeg bruke mange av spørsmålene mot de alternative leverandørene." *Rolf Rebo, miljøansvarlig, IKEA Slepender*

GRIP innkjøpstips for kontormøbler er utarbeidet av GRIP senter i samarbeid med Møbel- og Innredningsprodusentenes Landsforening, ledende norske kontormøbelprodusenter og profesjonelle innkjøpere.

GRIP senter

for bærekraftig produksjon og forbruk

Papirversjon kan bestilles gratis fra

GRIP senter, Pb 8100 Dep, 0032 Oslo, tlf. 22 57 36 00, fax 22 68 87 53

GRIP senter er stiftet av Miljøverndepartementet og styrt i samarbeid med NHO, LO, HSH, KS, NNV og SFT

Forskere varsler overraskelser

BUENOS AIRES: Ny forskning viser at klimaet like gjerne kan endres brått og dramatisk som gradvis.

N&M Bulletin

ANDREAS TJERNSHAUGEN

— Våre antakelser om hvordan klimaet endres har forandret seg grunnleggende i løpet av de siste fem årene, sier Jeff Severinghaus ved universitetet i California, San Diego. Sammen med en gruppe klimaforskere la han fram nye resultater for deltakere på klimakonferansen i Argentina.

Få år

Prøver fra isen på Grønland og fra havbunnen forskjellige steder på jorda viser at det har vært en rekke brå klimaendringer i forhistorisk tid. Med brå endringer mener forskerne store forandringer i løpet av ett tiår.

— De siste 10 000 årene, altså den perioden menneskene utviklet jordbruk, og sivilisasjoner, har klimaet vært stabilt. Før det forekom en rekke brå temperaturendringer, sier Severinghaus.

Han legger til at sammenhengen mellom sivilisasjon og stabilt klima neppe er tilfeldig.

— Konklusjonen på våre undersøkelser er at jordas klimasystem inneholder terskler. Når disse tersklene passerer skjer det brå klimaendringer, sier Severinghaus.

Da kan klimaet forandre seg kraftig uten noe forvarsel. Den mest dramatiske trusselen er at oppvarmingen av jorda kan vippe klimaet over i en ustabil tilstand hvor brå skifter skjer

igjen og igjen.

— På dette området har forskningen vært veldig spennende de siste årene, sier Stephen Schneider fra Stanford University.

Den store usikkerheten har gjort at FNs klimapanel (IPCC) har vært tilbakeholdne med å ta opp faren for brå klimaendringer. Den siste rapporten fra 1995 inneholder et par setninger om spørsmålet. Sist mars holdt klimapanelet et møte om trusselen, og Schneider mener holdningen blant forskerne har endret seg:

— Dette sees nå som legitime og respektable temaer. Jeg tror disse spørsmålene blir sentrale i neste IPCC-rapport, sier han.

Et funn som har direkte betydning for klimaforhandlingene, er at tempoet i oppvarmingen kan avgjøre om brå klimaendringer utløses. Rask økning av atmosfærens CO₂-innhold gjør det mer sannsynlig

at man krysser en kritisk terskel enn gradvis økning over mange år. Store utslipp over ti år er altså mer risikabelt enn om utslippene spres jevnt over hundre år.

Mer Mitch?

Endring i Golfstrømmen er bare ett av mange eksempler på brå klimaskifter som global oppvarming kan utløse. Forskerne spekulerer blant annet på om det globale værphenomenet El Niño kan endres av oppvarmingen, eller om uvær som orkanen Mitch kan bli vanligere. Slike spørsmål er idag umulig å gi sikre svar på. Men klimaforskere understreker at de gjør store framskritt i sine datamodeller av atmosfæren og verdenshavene.

— Årets kraftige El Niño-phenomen ble forutsagt av forskerne. Det klarte vi ikke tidlig på 90-tallet, sier oseanografen Richard Somerville. ■

Tregt argentinsk trekantdrama

BUENOS AIRES: Tre parter står mot hverandre i klimaforhandlingene. Norge hører til kretsen rundt USA, som forhandler med EU og den brede u-landsalliansen G77.

N&M Bulletin

ANDREAS TJERNSHAUGEN

Mens tallene på omkomne etter orkanen Mitch i Mellom-Amerika steg med nye tusener hver dag, forhandlet byråkrater og diplomater seg inn i stadig mer fastlåste posisjoner i Buenos Aires. Den første uka med klimaforhandlinger var preget av en treghet som sto i skarp kontrast til klimaforskernes melding: Nettopp slike værkatastrofer risikerer vi flere av.

Fra første stund preget konflikter mellom nord og sør

konferansen. Vertslandet Argentina foreslo et punkt på dagsordenen om frivillige forpliktelser for u-land. Det provoserte de øvrige medlemmene av u-landsgruppen G77 og Kina kraftig.

Frivillig?

Disse landene tviholder på vedtaket om at Kyotoprotokollen ikke skal gi u-landene noen nye krav, og mener en debatt om "frivillige" forpliktelser vil legge press på u-landene, og splitte deres skjøre allianse. Punktet ble strøket fra dagsordenen, tross sterke protester fra USA.

Industrilandene i Klimakonvensjonens Annex 1 (listen over stater som skal kutte sine utslipp) er delt i to leire: På den ene siden EU og søkerlandene, på den andre den såkalte Paraplygruppen anført av USA, som omfatter Sveits, Australia, Norge, New Zealand, Canada, Japan og Russland. Grovt sett består Paraplygruppen av stater som ønsker å kjøpe kvoter - og Russland som har kvoter å selge. EU-landene ordner overføring av utslippsrettigheter internt, gjennom politiske vedtak, og har mindre behov for handel. Den ventede konfrontasjonen mellom EU og USA om grenser for kvotehandel ble tonet kraftig ned. Men uenigheten mellom EUs vekt på politiske reguleringer og amerikanernes ønske om rene markeds løsninger og få regler preget også dene gangen forhandlingene. ■

Carlos og Bill

Det ble politikerne som måtte rykke inn og redde møtet fra fullt sammenbrudd. Til tross for handlingsplanen ministrene fikk rodd i land i løpet av de to siste dagene, er det to hendelser som ikke sto på dagsordenen som vil bli husket fra Buenos Aires. Ved åpningen av den politiske delen av møtet erklærte Argentinas president, Carlos Menem at Argentina ønsker å ta på seg en kvote for klimagasser på neste års konferanse. Menems kupp-arte gjeninnføring av spørsmålet om frivillige forpliktelser provoserte noen u-land, men begeistret USA. EU var mer reservert, og fryktet at "frivillige" kvoter kunne bli så rause at landene ville få store overskuddskvoter å selge. Den andre minneverdige hendelsen var USAs signering av Kyoto-protokollen. ■

Golfstrømmen kan bråstoppe

BUENOS AIRES: Rask oppvarming av kloden kan få sirkulasjonen i Nord-Atlanteren til å bryte sammen. Da blir det kaldt her i landet.

N&M Bulletin

ANDREAS TJERNSHAUGEN

De siste årenes forskning gir stadig større grunn til å frykte brå klimaendringer, varsler forskere på klimakonferansen i Buenos Aires. En av truslene er at Golfstrømmen kan stanse. I så fall blir det bitende kaldt i Norge.

— Dette er en virkelig fare. Jeg kan ikke forutsi at sirkulasjonen i Atlanterhavet vil bryte sammen, eller si at det mest sannsynlig vil skje. Men konsekvensene er så alvorlige at risikoen bør tas på alvor. Dette sier forsker Stefan Rahmstorf ved Potsdam Institute of Climate Impact Research i Tyskland til

N&M Bulletin.

Terskel

— Vi har gjort store framskritt i våre modeller for sirkulasjonen i Nord-Atlanteren, sier han videre.

Nye resultater tyder på at det finnes en kritisk «terskel» for hvor mye global oppvarming som skal til før havstrømmene slås av. Grunnen er at oppvarmingen fører med seg økt nedbør, som gjør at saltinnholdet i havet blir lavere. Dette demper havstrømmene, fordi tettheten i sjøvannet blir mindre. På ett punkt når systemet en terskel, hvor sirkulasjonen brått bryter sammen. Faren for en slik dramatisk endring øker hvis

oppvarmingen av planeten skjer raskt, understreker Rahmstorf.

I en helt ny studie som ble presentert på konferansen prøver forskerne i Potsdam å svare på hvordan de ventede utslippene av klimagasser vil virke på Nord-Atlanteren. De prøvde ut forutsetningene i alle de viktigste datamodellene av jordas klima. Samtlige modeller viste en betydelig svekking av sirkulasjonen i Atlanterhavet i neste århundre, nok til å svekke virkningen av den globale oppvarmingen i Nord-Europa, men ikke nok til at det blir kaldere enn idag. Noen av modellene viste deretter en utfliking, andre endte i fullt sammenbrudd for havstrømmene.

— I dag kan vi ikke si om vi vil krysse den terskelen. Jeg tror ikke ti år med videre forskning kan fjerne den usikkerheten, for jo nærmere systemet kommer en slik terskel, jo mindre forutsigbart er det, sier Rahmstorf. ■

Annonsér i
N&M Bulletin
Tlf: 22 71 92 20

kjells markiser as
MARKISER PERSIENNER SCREEN INTERIÖR
N-2834 Hurnvolden • Tel.: (+47) 61 13 40 00 • Fax: (+47) 61 18 08 40

**Naturvernforbundets
Markedskontakt a.s**

ET SELSKAP EIET AV NORGES NATURVERNFORBUND

Gode betingelser for
Salgskonsulent
til telefonsalg av annonser

Du vil overta en godt opparbeidet kundemasse. Du blir en del av et lag med lang erfaring. Vi er i vekst, omsetningen øker og oppgavene blir flere. Har du kremmerinstinkt, pågangsmot og mener miljøvern er viktig? Ring oss på 22 71 92 20 og spør etter Snorre eller Terje.

Natur og miljø Bulletin er Norges største miljøavis og en viktig inntektskilde for Norges Naturvernforbund. Den har 22 utgaver i året, samt fire ekstra temabulletiner. Avisa er et viktig verktøy for bedrifter, offentlige etater og skoler som trenger å være oppdatert på miljøspørsmål. Natur og miljø Bulletin blir ofte sitert av andre medier, og har befestet en viktig posisjon i nyhetsformidlingen i Norge.

Fornybar Energi

Co2 - innsats i Costa Rica

NCC Eeg-Henriksen Anlegg AS har ledet konsortiet «Consortio Noruego» som har bygget vannkraftverket «Planta Hidroeléctrica» Brasil i Costa Rica, i mellom-Amerika.

Kraftverket ligger i vassdraget Rio Virilla nær hovedstaden San José og har en installert effekt på 28 MW. Anlegget er nå ferdigstilt og vil bidra til å fase ut eksisterende kraftverk som drives med fossilt brensel.

Anlegget er et resultat av et større miljøavtale

mellom Costa Rica og Norge som også omfatter skogplanting i vassdraget.

Som et resultat av disse tiltakene oppnår man en Co2 besparelse på i størrelsesorden fire millioner tonn over en 20-års periode.

NCC Eeg-Henriksen vil aktivt arbeide for å få gjennomført tilsvarende prosjekter gjennom «Consortio Noruego» der Kværner Energi AS og ABB Kraft AS også deltar.

NCC Eeg-Henriksen Anlegg AS, Mariboesgate 13, PB 454 Sentrum, 0104 Oslo.
Tlf: +47 22 98 68 00, Fax: +47 22 11 28 60

Usikkerhet for milliarder

Vestlige konsulenter tjener over 130 000 kroner måneden på å jobbe med atomsikkerhet i Russland. Samtidig får ikke arbeiderne lønnen sin. I stedet selger de vestlig sikkerhetsutstyr for å ha noe å leve av.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Tsjernobyl-ulykken i 1986 fikk vestlige land til å interessere seg for atom-sikkerhet i øst. Først etter murens fall i 1989 kom arbeidet med dette skikkelig i gang.

EU har sprøytet inn milliarder av kroner for å bedre sikkerheten ved atomkraftverkene i Russland og det tidligere Øst-Europa, men har samtidig ikke klart å sikre seg noen garanti for at innsatsen har virket. Dette skriver den danske avisen Politiken.

EU: Svært kritikkverdigg

Avisen henviser til en ennå ikke offentliggjort rapport fra EUs revisjonsrett. I rapporten kommer det frem at EU så langt har støttet de utsatte atomkraftverkene med omlag fem og en halv milliard kroner siden ordningen kom i gang i 1990.

Hvilken virkning disse enorme summene har hatt er derimot ikke evaluert. Ifølge Svenska Dagbladet er pengene forvaltet på en svært kritikkverdigg måte. Kritikken omfatter blant annet følgende punkter.

• Vestlige konsulenter har karret til seg en stor del av

støtten, blant annet gjennom månedslønner på over 130 000 kroner.

• Konsulentene har ofte overskredet sine egne prosjektoverslag, men har likevel fått dekket prosjektoverskridelsene av EU.

• Enkelte firmaer har sittet på begge sider av bordet og har benyttet rådgiverrollen til å anbefalle seg selv til å gjennomføre prosjektene.

Selger utstyr

Revisjonsretten har også pekt på

at arbeidet med sikkerheten går alt for langsomt. Tidligere har revisjonsretten rettet tilsvarende kritikk mot EUs generelle støtteordninger til Øst-Europa. Retten kritiserer videre at støtten i alt for stor grad går til innkjøp av utstyr fremfor utdannelse av de ansatte. Arbeiderne ved atomkraftverkene i Ukraina og Russland må ofte vente i månedsvis på lønnen sin. Det finnes konkrete eksempler på at ansatte har solgt sikkerhetsutstyr for å få til det daglige brød. ■

Bærekraftige biler?

Hvordan vil bilindustrien klare seg i fremtiden?

Volkswagen kan se lyst på livet. Chrysler er derimot i ferd med å havne i grøfta, mener analytikerne.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Bærekraftig bilindustri? Begrepet er et paradoks i manges øyne. Ikke minst i disse tider da verdens land sliter tungt for å få til en klima-avtale kloden kan leve med. Blant annet som en følge av utslipp fra verdens voksende bilpark.

Tolv største

Det sveitsiske selskapet Sustainable Performance Group (SPG) ser det noe annerledes, og har nylig utarbeidet en holdbarhetsanalyse for bilindustrien. Rankingen omfatter tolv av verdens største bilprodusenter og kriteriene som brukes tar utgangs-

punkt i såkalte øko-effektive aspekter på holdbarhet. Det vil i praksis si; teknologi. Ifølge det svenske bladet MiljøRapporten vil SPG ha rangert totalt 100 bedrifter i forskjellige bransjer innen årsskiftet.

Ny fusjon

Som det fremgår av tabellen nedenfor toppe det tyske Volkswagen-konsernet tabellen som kombinerer risiko og fremtidige muligheter. Også Daimler Benz kommer godt ut av analysen, som likevel ikke har rukket å ta hensyn til at dette konsernet nylig er slått sammen med Chrysler, det selskapet som kommer absolutt dårligst ut av det på rankingen. ■

Store muligheter				Toyota	Volkswagen
				Daimler Benz	
Middels muligheter	Mitsubishi	Nissan Ford	Honda		
	Chrysler		BMW		GM Volvo
Dårlige muligheter			Fiat		
	Størst risiko		Middels risiko		Lavest risiko

— Javisst nytter det

Etter noen måneder i lenkeboksen vendte Miljøverndepartementet tommelen ned for Revåsen-utbyggingen i Kragerø.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Miljøvernminister Guro Fjellanger har bestemt at det ikke kan bygges hyttefelt på ei øy i Kragerøskjærgården. Dermed blir det heller ikke noe av veien ut til øya. Veien ville blant annet inkludert bru over naturperla Kreppa.

— Nå føler vi virkelig at det nytter å jobbe med natur- og miljøvernsaker, sier Rolf Steinar Olssen.

Olssen har stått i spissen for

Naturvernforbundets arbeid mot utbyggingen.

— Det er ikke ofte vi blir krona med seier i de sakene vi jobber med. Derfor er det ekstra moro at vi fikk ministerens gehør i denne viktige saken. Dette inspirerer absolutt til videre innsats i naturvernets tjeneste, sier han.

Han er godt fornøyd med at Miljøverndepartementet faktisk har benyttet seg av sine egne regler og retningslinjer for å stoppe Revåsenutbyggingen.

— Det gjør ting litt greiere å forholde seg til for oss som jobber med slike saker, legger han tørt til.

Olssen mener det er en slags økende trend å finansiere store utbyggingsaker med hyttebygging.

— Liknende saker vil helt sikkert dukke opp i fremtiden. Da vil Revåsen kunne danne presedens, sier Olssen. ■

Verdens beste forbrukere (0-13)

De er små. De er mange. De bestemmer mer enn du tror, og de kjenner en trend når de ser en. Fire hundre dager før år 2000 er det ungene som styrer butikken. Eller omvendt.

90-tallets barn får raskt et forhold til merkevarer. Ifølge sosiolog Trond Blindheim er merkevarer omtrent som besteforeldre; en kilde til trygghet i en omskiftelig hverdag. (Foto: Kristian Jahre.)

N&M Bulletin
JON BJARTNES

Forbrukersamfunnet, to dager i november: Et femtital menne-
sker har betalt åtte tusen kroner
for å få et «innblikk i barnas
verden», slik det heter i innbyd-
elsen. Nå sitter de i Speilsalen,
Grand Hotel, og lytter til folk
som forstår seg på tidens innerste
drivkrefter.

Lojale barn er gode kunder
Konferansen het KIDS og samlet
markedsførere, mediefolk og en
del mistenksomme, offentlig
finansierte velmenere. Mottoet
var «Oppnår du barnets lojalitet
har du en livslang kunde». Utenfor
døren sto Miljøheim-
vernet og delte ut advarende
løpesedler. Innenfor var det rett
på sak.

— Vi i Ringo, som driver med
leketøy, ønsker å få tak i ungene
allerede på barselsavdelingen,
via mor, sa direktør Gro
Svendsen Eriksen. Hun styrer en
kjede av 125 butikker rundt om i
landet, og deler ut gratis Ringo-
smekker både på fødestuene og
på slike konferanser.

— Det er spennende å bygge
merkevarer. Det er ikke mitt lodd

i dag å snakke om den etiske
siden ved markedsføring. Men vi
kjenner den også, sa Eriksen.

En av tre ganger sier foreldrene nei

Skal man tro Eriksen og de andre
foredragsholderne på konferan-
sen, har markedsførerne all
mulig grunn til å henvende seg til
barn og unge. Langt på vei er det
nemlig de som bestemmer.

— Foreldrene vil føle seg
akseptert av ungene. Derfor sier
de nei til ungenes ønsker bare en
av tre ganger. Seksti prosent av
mødrene sier det er dyrere å dra
på handletur når ungene er med,
sa Bryan Urbick, innflyet fra
britiske Consumer Knowledge
Centre.

Psykolog og markedsførings-
konsulent Gunnar Sætrang kunne
supplere med observasjoner gjort
under norske forhold.

— Markedsførere er nødt til
å ta hensyn til ungenes syns-
punkter. Vi kan si at kjøpsbeslut-
ningene i en husstand er blitt
demokratisert. Barn har fått mer
makt over forbruket enn de
hadde før. Makten over innkjøp-
ene gjelder særlig ting ungene
selv skal ha, men også ting som
er felles, eller som foreldrene
skal ha, sa Sætrang.

Gjennomsyret av forbrukermentalitet

Ifølge samme Sætrang er dagens
unger ikke bare mektigere enn
før, de er også gjennomsyret av
materialisme og forbrukermenta-
litet.

— På mange områder har de
vel så mye produkt- og merke-
kunnskap som foreldrene. De har
informasjon foreldrene mangler,
og dette gjør dem til autoriteter.
Før skulle barn se ut som voksne.
Nå er det omvendt, sa Sætrang.
Han listet opp flere årsaker.

— De fleste foreldre er i en
tidsklemme. Dette gjelder særlig
aleneforeldrene, men slett ikke
bare dem. Derfor har de
skyldfølelse overfor ungene. For
å dempe denne følelsen kjøper de
det ungene ønsker seg. Det er
letttest for ungene å få gjennom-
slag når de er alene med far, sa
Sætrang.

Forbruket er ungenes grunnpilar

Trond Blindheim, sosiolog og
amanuensis ved Norges Markeds-
høyskole, mener forbruket er
blitt grunnpilaren i barns liv.

— 73 prosent av tenårings-
barn oppgir shopping som sin
yndlingsfritidssyssel. Unger er
grådige, egosentriske, de liker å

imponere andre barn, de har liten
respekt for de voksne og er
skeptiske til lærere og andre
sosialiseringsagenter. Derimot er
de ekstremt konforme. Varer har
symbolsk verdi, og barns forhold
til varene har lite med nytte-
aspekter ved tingene å gjøre.
Merkevarene danner et system
av signaler som tilkjennegir til-
hørighet. Et snowboard er like
mye et identifikasjonsobjekt som
noe å skli fort på. Si meg hva du
har, og jeg skal fortelle deg hvem
du er, sa Blindheim.

Besteforeldre er som merkevarer

Blindheim la fram en liste over
kriterier til effektiv reklame
rettet mot barn. Der la han vekt
på at barnelivet skifter og er
utrygt. Kunsten er å få produkt-
merket til å sette seg som stabilt
og trygghetsskapende livsstils-
signal.

— Hvis man skal bruke
voksne som idealer, kan man
ikke bruke foreldrene. 90-tallets
barn har elendige dannelses-
idealene. Foreldrene er oppjagede
og realiserer seg selv gjennom
forbruk. Besteforeldre er bedre;
de gir tryggere signaler, nesten
som merkevarer, sa Blindheim.

I motsetning til en del andre
innledere gjorde Blindheim det
klart at han mente det var synd
samfunnet er blitt sånn. Men han
ville ikke være med på å gi
reklamebransjen skylda:

— Reklamebransjen speiler
bare drømmene våre, på en helt
egen og dramaturgisk måte. Den
er pragmatisk, tilpasser seg og
forsterker de inntrykkene som
allerede dominerer. Så er den
også vår tids prügelnabe, og får
skylda for alt. Men det er fjorten
lover og tre ombud som regulerer
reklamebransjens virksomhet.
Lærere og prester er også
påvirkere; men de kan stort sett
gjøre hva de vil, sa Blindheim. ■